

Sørine Gotfredsens prædiken store bededag

Taler

Sørine Gotfredsen
Sognepræst ved Jesuskirken

Dato

13. maj 2022

Sted

Jesuskirken, Valby

Det er nok blevet en vane for de fleste af os. Uden at tænke nærmere over det, vil mange sandsynligvis erklære sig som frisindede mennesker, der formår at rumme andre med passende tolerance i forhold til forskellighed og uenighed. Frisindet opfattes vist her som lidt af en dansk specialitet, og skal man tolke ordets indhold, må det blive noget i stil med altid at være positiv og imødekommende overfor enhver. Slår man ordet op, forbindes det med dette at være fordomsfri og afholde sig fra på forhånd at afsige definitive domme, og der er bestemt noget opbyggeligt ved alt dette. Alligevel bør vi tænke lidt nøjere over, hvad den selvfølgelige opfattelse af frisind egentlig rummer, og hvad vi udtrykker, hver gang vi forsikrer, at vi ér frisindede mennesker. Spørgsmålet er for det første, hvorfra frisindets grundtanke stammer, og ikke mindst - for det andet - hvad det egentlig gør ved os så konsekvent at opfatte os selv som de stolte repræsentanter for det. For er vi egentlig frie i sindet?

Det er bededag, hvor Jesus taler om muligheden af at modtage de gode gaver, hvis man beder om dem. Der lægges her op til, at mennesket selv kan gøre en indsats for at opnå noget, og bønner er det, vi kan gribe til, når vi ønsker at stå i forhold til Gud. Egentlig er vi jo vant til at opfatte Gud som den, der suverænt selv sætter alt i værk, og os, som dem, der bare modtager, men her præsenteres vi for vores eget ansvar for at få noget til at ske. Bønnen kan bane en vej fra os til Gud, ligesom vi kan bønføre den, der har brug for omsorg. Som forældre gør i forholdet til deres børn, og som enhver kan gøre i øjeblikket, hvor man beslutter at behandle en anden, som man selv ønsker at blive behandlet. Dette er den gyldne regel, som Jesus formulerer, og som stort set alle i dag kan udtale, mens det nok er færre, der ved hvorfra den stammer. Faktisk går den helt tilbage til gammel græsk tænkning og opfattes nærmest som almen menneskelig visdom, men med Jesu betoning af den får den sin særlige plads i vores kultur. Her

knytted den sammen med Jesu egen barmhjertighed og dermed buddet om at elske. På den måde er både frisindet og den gyldne regel i vores kultur nært forbundet med kristendom, hvilket vi skal huske, hver gang nogen taler om det. Forleden udtalte en tidligere statsminister, at han er begyndt at se mildere på ungdomsoprøret fra 1968 og den stærke trang til at gøre individet til sin egen myndighed, der dengang tog fart. Han siger sådan her: "Jeg opfatter absolut ikke mig selv som 68'er, aldersmæssigt eller mentalt. Jeg voksede op i kampen mod 68'erne. Men noget af det gode, de stod for, var frisindet, og at man skulle acceptere andre, acceptere minoriteter og andre måder at leve og tænke på. Og der tror jeg, de har påvirket mig helt grundlæggende." Der er en del at sige til dette. For det første det indlysende, at frisindet rækker meget længere tilbage i historien, ikke mindst Grundtvig har plantet det dybt i vores folkesjæl ved at understrege alles del i åndeligheden, skønt vi kan bekende os til noget forskelligt. Og for det andet må vi spørge, om ikke 68-bevægelsens insisteren på frisind i længden er blevet en smule problematisk. Den skabte en form for frisk luft, ja, men forårsagede også med sin idealisering af det selvrådende menneske en flodbølge, der siden er skyllet gennem årtierne som en frisinds-massebevægelse, der har været hård ved den gyldne regel. Nu handler det ikke blot om at behandle enhver, som man selv vil behandles, men også om retten til selv at få særbehandling. Frisindet er begyndt at vise tænder. Og når eks-statsministeren fra før tilmed bifalder ungdomsoprørets forkastelse af gamle autoriteter, begynder et billede at tage form. Et billede af det frie menneske, der midt i den store frisættelse måske ikke fik det vigtigste af alt. Nemlig, et frit sind. For mens der naturligvis var skolelærere og forbenede patriarker, der dengang skulle lægge nogle rigide unoder på hylden, kan vi efterhånden forstå, at en del af prisen for at gøre så drastisk op med selve tanken om, at der findes autoritet i livet er, at mens der ikke er noget, der bestemmer over én, er der heller ikke noget, hvorfra man kan vente sig alt godt. Med andre ord - der er ikke noget at bede til. Frisindet kan i sin moderne udgave komme til at opsluge indholdet af dette at bede til nogen eller noget, og når det for mange i dag kan føles akavet at bede en bøn - ikke mindst når andre ser det - har det at gøre med, at vi ser det som mere værdigt i stedet at fremstille et krav. Men det vi lærer nu er, at netop bønnen atter begynder at få en plads - selv hos den, der ikke mener, at han rigtig tror på noget - for vi lærer, at menneskets sind ikke bliver frit af at få at vide, at det først og fremmest skal lytte til sig selv og stille sine krav. Det bliver blot slavebundet til noget andet - nemlig den diffuse og konstante længsel efter mere anerkendelse og mere opmærksomhed uden, at man for alvor kan beskrive, hvad det er, man helt nøjagtigt savner. Forstå mig ret. Det er på mange måder fint, at vi i dag er så

frisindede, at vi knap løfter et øjenbryn, uanset hvor kulørt og alternativt en person fremtræder. Det gør livet nemmere for nogen, men vi skal bare forstå, at frisindstanken også kan blive til ligegyldighed. Det kan ske på den brede vej, som Jesus taler om, den vej, der er kendetegnet ved flokbevægelse og mangel på selvstændig stillingtagen. Den vej, hvor vi næsten helt undlader overhovedet at forholde os til hinanden af frygt for at komme til at virke fordømmende. Interessant er det nemlig, at det frisind, der egentlig vil alle det bedste, kan resultere i, at man i mødet med andre bare lader som ingenting. Frisind kan blive til tomhed, idet man forventes at tømme sit sind for enhver holdning til, hvad andre gør og er. En lesbisk kvinde fortalte mig engang, hvordan hun og hendes kæreste ofte føler sig forulempet af folks blikke, når de går hånd i hånd på gaden, og jeg opfordrede hende til at tørre øjnene. For verden ville være ret trist, hvis ingen længere så på hinanden. Vi kan på den brede vej brolagt med frisind udvikle en noget lammet, ja, nærmest kold omgangsform, for bred er den vej, hvor vi blot passerer hinanden i ligegyldighed. Og snæver er til gengæld den port, hvor det fordres, at man for alvor forholder sig til det andet menneske. Her handler det ikke om frisind, men om næstekærlighed, for her skal vi se hinanden i øjnene og oprigtigt interessere os for, hvem den anden er. På vejen gennem den snævre port hersker både kærlighedsbuddet og den gyldne regel, og her kan frisindet ikke køre af sporet, for her er det omkranset af kristendom. Af Jesu ord.

Jeg drømmer ikke om at være frisindet, men om at have et frit sind, og det er dét, et menneske kan bede om. Bønnen kan hjælpe os på afstand af den store kølige frisinds-massebevægelse, og hver gang man beder, genindsættes man i forholdet til Gud. Jeg drømmer om at have et frit sind, der ingenting kræver, men kun ønsker sig nåde - som den tyske præst Dietrich Bonhoeffer, der i kz-lejr under anden verdenskrig skrev bønner. Blandt andet denne: "Barmhjertige Gud. Tilgiv mig alt, hvad jeg har syndet mod dig og mod mennesker. Jeg stoler på din nåde og lægger mit liv i dine hænder. Gør med mig, hvad der behager dig, og hvad der er godt for mig. Om jeg lever eller dør, er jeg hos dig og du hos mig, min Gud. Herre, jeg venter på din frelse og på dit rige. Amen." Mens han siger ordene, er han fri, skønt han er spærret inde, for i bønnen findes en åbning i retning af noget andet og mere end denne verden. Derfor er bønnen en del af vejen, når krigen raser, og mennesket er omringet af frygt og ulykke - ja, rædsler, de færreste af os nok kan forestille os. Og selv her fra distancen kan man, når der føres krig i et andet land, bede om, at de hårdest ramte vil blive udfriet. Og i det mindste i bønnens øjeblik mærke fred. I bønnen håber min sjæl så meget, at selv

mit sprog må give fortabt, og så tænker jeg ikke længere på, hvad jeg ønsker for mig selv, men i stedet på hvad Gud ønsker for mig. Og for alle. For i bønner er sindet frit. Anderledes snærende føles den formanende forestilling om frisind, der i dag fylder så meget, og som kan udvikle sig til både - som sagt - en sær ligegyldighed eller til den navnkundige krænkelstænkning. I alt dette er der ikke længere mange spor af tanker om Guds nåde tilbage, og på den brede vej bliver frisindstanken så nemt til en alment vedtaget doktrin om, at andre først og fremmest bør være frisindede over for mig. Tingene vendes på hovedet, men inderst inde er længslen altid den samme, for vi er siden skabelsen faldet ned i den mærkelige tilstand af at savne noget, der skal genoprettes og vindes tilbage. Dette er det syndige menneskes vilkår, og hver eneste dag må vi kæmpe for at holde os fri af den brede vej med alle dens tidsbundne talemåder, der "skaber omslag i massens følelsesparat", som den svenske skribent Horace Engdahl formulerer det i en ny bog. Den vej, der kræver, at alle hjerter slår i takt og er frisindede på præcis samme måde. I stedet skal vi søge mod den snævre port, mens vi beder om de gode gaver i troen på, at Gud virkelig vil give os den. Den gode gave er Guds nåde. Gaven er hans løfte om at bevare én altid, og den gode gave er dét, man i glimt kan mærke allerede nu som et livstegn fra himlen. Fra et frit sind. Vi er så vant til at opfatte Gud som den, der udelukkende ved sin egen vilje giver, men her på Bededag får vi at vide, at vi faktisk selv kan nærme os ved at vælge den rette vej at gå ad. Ikke ad den brede vej, som alle straks kan finde, men gennem den snævre port, hvor vi befales at tage vare på hinanden. Og fordi Guds søn som den første efter opstandelsen gik gennem denne evigheds port, kan vi bede om at blive dem, der følger efter. Så lad os bede om at få et frit sind. Lad os bede om at mærke det allerede nu. Og lad os tro på, at det vil ske. Amen.

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Anden tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet, Store bededag

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/soerine-gotfredsens-praediken-store-bededag-2022>